

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muutokset ja asiakasmaksut 1.7.2021 alkaen

PETUR 26.05.2021 § 33
647/02.04.00.00/2021

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (L1201/2020) osittaisuudistus hyväksyttiin joulukuussa 2020 ja muutokset tulevat voimaan 1.7.2021 alkaen. Maksukaton osalta muutokset tulevat voimaan 1.1.2022, sillä maksukaton kertyminen on sidottu kalenterivuoteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetusta asetuksesta (912/1992) tullaan yhtäaikaisesti lakimuutosten kanssa kumoamaan säännökset siltä osin kuin asetuksen sääntely on siirretty lakiin.

Tehdyillä muutoksilla halutaan edistää terveyden tasa-arvoa ja hoidon saatavuutta. Asiakasmaksulain muutoksilla laajennetaan terveystalvelujen maksuttomuutta sekä kohtuullistetaan maksuja. Maksukattoon lasketaan jatkossa mukaan aiempaa enemmän palveluja, kuten suun terveydenhuollon käynti- ja toimenpidemaksut sekä tilapäisen kotisairaanhoidon maksut.

Laki sisältää jatkossa myös pitkäaikaisten sosiaalihuoltolain nojalla järjestettyjen asumispalvelujen maksut. Palveluasumisen maksut ovat puuttuneet kokonaan asiakasmaksulainsäädännöstä, mistä johtuen kuntien maksut ovat vaihdelleet suuresti. Palveluasumisen maksuissa sovelletaan jatkossa kahdenlaisia maksuperusteita: ns. tavallisessa palveluasumisessa maksut määräytyvät kuten jatkuvan ja säännöllisen kotiin annettavan palvelun maksuissa, ympärivuorokautisessa palveluasumisessa (ns. tehostetussa palveluasumisessa) maksut puolestaan määräytyvät pitkälti samalla tavalla kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa tai pitkäaikaisessa perhehoidossa.

Jatkuvan ja säännöllisen kotiin annettavan palvelun maksusäännökset on nostettu asetuksesta lain tasolle, ja lisäksi palvelun enimmäismaksuprosentit määräytyvät jatkossa nykyistä tarkemmin tuntien mukaan.

Asiakkaan oikeusturvaa edistetään ja varmistetaan laissa eri tavoin. Lakiin on mm. täsmennetty maksuja koskevan laskun ja päätöksen sisältövaatimuksia sekä muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Muutoksilla halutaan selkeyttää ja täsmentää sääntelyä sekä korostaa sitä, että kaikkiin asiakasmaksuihin, myös ns. tasasuuruisiin asiakasmaksuihin, voi hakea muutosta.

Asiakasmaksulain 11 §:ää, jossa säädetään maksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä, on vahvistettu. Laki korostaa maksujen huojentamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen. Laissa säädetään lisäksi kunnan velvollisuudesta tiedottaa asiakasta maksun perimättä jättämisestä ja alentamisesta. Tavoitteena on, etteivät asiakkaat joudu turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista

selvitäkseen vaan, että kunnat soveltavat maksujen huojentamista koskevaa sääntelyä laissa edellytetyksi.

Maksuttomia sosiaalipalveluja koskevaan lain 4 §:ään ei ole tehty muutoksia osittaisuudistuksessa. Näin ollen esimerkiksi vammaispalvelujen maksuihin ei ole tullut muutoksia.

Myöskään asiakasmaksulain yleisperiaatteisiin ei ole tehty muutoksia osittaisuudistuksessa. Kunta voi jatkossakin periä maksuja sosiaali- ja terveyspalveluista, ellei niitä ole säädetty maksuttomaksi laissa.

Asiakasmaksulaissa säädetään nimenomaisesti joidenkin maksujen enimmäiseuro- tai prosenttimääristä. Kaikkien maksun suuruutta rajoittaa lisäksi asiakasmaksulain 2 §, jonka mukaan palvelusta perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Kunta voi päättää periä laissa säädettyä pienempiä maksuja tai palvelun järjestämisestä maksutta.

Maksuttomia terveyspalveluja koskevaan lain 5 §:ään on lisätty uusia maksuttomia palveluja sekä joiltakin osin selkeytetty maksuttomia palveluja koskevaa sääntelyä. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon (ml. suun terveydenhuolto) palveluista ei saa jatkossakaan periä maksua alle 18-vuotiaalta.

Terveyspalveluja koskevat muutokset

Maksuja ei **1.7.2021** alkaen saa periä perusterveydenhuollossa:

1. Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan tai kättilön vastaanotto- käynneistä/etävastaanotosta
2. Mielen terveystyöhön liittyvistä avosairaanhoidon palveluista tai mielen terveystyössä annetusta sarjahoidosta esim. psykoterapiajaksot
3. Kouluterveydenhuollon palveluista (ei myös 18 vuotta täyttäneiltä)
4. Alle 18-vuotiaalta poliklinikan antamasta tutkimuksesta tai hoidosta, maksuttomuus koskee myös etäyhteyksin järjestettyä palvelua
5. Yksityislääkärin läheteellä tehtävistä laboratorio- ja kuvantamistutkimuksista
6. Seksuaalirikosten uhreille tarkoitettujen ns. SERI-tukikeskusten, ml. niin sanotut satelliittitukikeskukset, tarjoamat terveyspalvelut
7. Päihteitä käyttäville raskaana oleville suunnattujen äitiyspoliklinikoiden antama tutkimus, hoito ja seuranta
8. Tartuntalain mukaisten palvelujen maksuttomuutta on laajennettu koskemaan yleisvaaralliselle tartuntataudille altistuneeksi todetun tai perustellusti altistuneeksi epäillyn karanteenia sekä HIV-infektion, sankkerin, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydian tutkimuksia, hoitoa ja myös em. tautien ehkäisyyn määrättäviä lääkkeitä.

Perusterveydenhuollon lääkärintodistuksesta tai -lausunnosta, jota tarvitaan asiakkaan hoidon tai kuntoutuksen saamiseksi, sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun nojalla lääkekorvauksen saamiseksi tai sellaisen lyhytaikaisen sairausloman tarpeen osoittamiseksi, jonka kesto on enintään sairausvakuutuslain 8 luvun 7

§:n 2 momentissa tarkoitetun omavastuuajan pituinen, ei saa periä maksua. Muilta osin terveydenhuollon ammattihenkilön antamista todistuksista ja lausunnoista voidaan periä maksu.

Terveydenhuollon ammattihenkilön antamasta fysioterapiasta, neuropsykologisesta kuntoutuksesta, ravitsemusterapiasta, jalkojenhoidosta, puheterapiasta, toimintaterapiasta ja muusta niihin rinnastettavasta toimintakykyä parantavasta ja ylläpitävästä hoidosta saa periä maksun 18 vuotta täyttäneeltä henkilöltä, myös etäyhteyksin toteutettuna. Maksu on enintään 11,40 euroa/hoitokerta ja sen voi periä enintään 45 hoitokerralta kalenterivuodessa.

Maksukatto

Maksukattoa kerryttävien palvelumaksujen luetteloa on laajennettu ja osin selkeytetty. Jatkossakin maksukattoa kerryttävät ainoastaan tasasuuruiset maksut. Maksukattoa koskevat muutokset tulevat voimaan **1.1.2022**.

Uusia maksukattoa kerryttäviä maksuja ovat:

1. Suun terveydenhuollossa perittävät maksut tutkimuksesta ja hoidosta (asiakasmaksuasetus 9 §) hammasteknisiä kuluja lukuun ottamatta. Esimerkiksi hammasteettisen hoidon kliinisen työn osuudesta perittävät maksut kerryttävät maksukattoa, mutta varsinaiset hammastekniset kulut (hammasteknisen laboratorion kulut) eivät kerrytä maksukattoa
2. Perusterveydenhuollossa suun ja leukojen erikoissairaanhoidon hoitotoimenpiteistä perittävät maksut (asiakasmaksuasetus 9 a §)
3. Tilapäisen kotisairaanhoidon sekä tilapäisen kotisairaalahoidon maksut (huom. kotipalvelun ja kotihoiton maksut jäävät jatkossakin maksukaton ulkopuolelle)
4. Yksittäisistä terapioidista (ml. neuropsykologinen kuntoutus) perittävät maksut. Aiemmin maksukattoa ovat kerryttäneet yksilökohtaisen fysioterapian maksut sekä sarjahoitona järjestetyn hoidon maksut. Jatkossa myös muista yksittäisistä terapioidista sekä vastaavista hoidoista perittävät maksut
5. Toimeentulotuesta maksetut maksut
6. Maksukattoa kerryttävät myös etäyhteyksien avulla toteutetuista palveluista perittävät maksut

Laskussa on oltava tieto siitä, kerryttääkö maksu maksukattoa ja jos kerryttää, laskulla on lisäksi oltava tieto siitä, että asiakkaan on itse seurattava maksukattonsa ylittymistä. Maksukaton euromäärä säilyy nykyisellä tasolla, joka on 683 euroa vuoden 2021 aikana.

Maksukyvyn mukaan määräytyvät maksut

1.7.2021 alkaen palvelun pitkäaikaisuus määritellään laissa. Kunta saa periä maksukyvyn mukaan määräytyvän maksun, jos palvelun arvioidaan sen alkamisesta lukien kestävän tai jos palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään laissa säädetyn ajan.

Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen, perhehoitolaissa tarkoitetun perhehoidon ja ammatillisen perhehoidon, terveydenhuoltolaissa tarkoitetun laitoshoidon sekä sosiaalihuoltolaissa tarkoitetun laitospalvelun osalta pitkäaikaisuuden edellytyksenä on 3 kuukautta. Kotiin annettavien palvelujen (kotisairaanhoido, kotisairaalahoido, kotipalvelu, kotihoito) osalta pitkäaikaisuuden edellytyksenä on se, että asiakas saa palvelua vähintään kerran viikossa ja lisäksi palvelun arvioidaan kestävän vähintään 2 kuukautta tai palvelu on tosiasiallisesti kestänyt jo vähintään 2 kuukautta.

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, perhehoidon ja laitoshoidon maksu saa olla enintään 85 prosenttia nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset. Puolisoilla maksu saa olla enintään 42,5 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista nettokuukausituloista, joista on tehty laissa säädetyt vähennykset. Laissa on määräykset tuloista ja vähennyksistä, jotka huomioidaan maksua määrättäessä.

Laissa on säädetty asiakkaalle jätettävästä ns. vähimmäiskäyttövarasta, joka on tehostetussa palveluasumisessa ja perhehoidossa vähintään 164 euroa kuukaudessa ja laitoshoidossa vähintään 110 euroa kuukaudessa. Asiakkaalle tulee jäädä omaan käyttöön vähimmäiskäyttövara myös silloin, jos maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen perusteella.

Jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun (kotihoito) maksut on nostettu asetuksesta lakiin. Myös sosiaalihuoltolain mukaisen pitkäaikaisen asumispalvelun (palveluasumisen) maksu määräytyy jatkossa yhdenmukaisin perustein kotihoidon maksujen kanssa. Laissa on myös määräykset kotihoidon ja palveluasumisen maksua määrättäessä huomioitavat tulot ja tuloista tehtävät vähennykset.

Kunta tai kuntayhtymä saa periä kuukausimaksun, joka määräytyy palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Maksuun ei sisälly asumiskustannuksia. Lakiin on sisällytetty taulukko, jonka mukaisia enimmäismaksuprosentteja kunta ei saa ylittää maksua määrätessään. Kunta voi kuitenkin periä palvelusta maksua vähemmän kuin laissa säädetään.

Kunta saa periä kohtuullisen maksun kotihoitoon ja palveluasumiseen liittyvistä asiakassuunnitelmaan sisällytetyistä tukipalveluista.

Jos asiakkaan pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen, pitkäaikainen perhehoito tai pitkäaikainen laitoshoido keskeytyy yli viideksi päiväksi, maksua ei peritä viittä päivää ylittävältä ajalta. Jos kotona annettava palvelu keskeytyy kunnasta johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Jos palvelun keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Kunta päättää maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta toistaiseksi. Kunnan on tarkistettava maksu lain 10 j §:ssä säädetyissä tilanteissa (mm. asiakkaan tai hänen perheensä tulot muuttuvat,

perheen olosuhteet muuttuvat, asiakkaalle laadittua asiakassuunnitelmaa muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen jne.).

Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu

Asiakasmaksulain mukaan käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta voi 1.7.2021 alkaen periä maksun kaikista terveydenhuollon vastaanottopalveluista sekä sosiaali- tai terveydenhuollon lyhytaikaisista hoito- tai asumispalvelupaikoista, jos asiakas ilman hyväksyttävää syytä sekä aikaa tai paikkaa perumatta on jäänyt saapumatta palvelun piiriin. Maksun saa periä ainoastaan 18 vuotta täyttäneiltä, kun nykyinen raja on ollut 15 vuotta. Maksun enimmäismäärä on 50,80 euroa ja sen voi periä vain, jos maksun perimistä ei ole pidettävä kohtuuttomana ja kunta on varauksen yhteydessä ilmoittanut mahdollisuudesta periä ao. maksu sekä antanut ohjeet ajan tai paikan peruuttamiseksi ennalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen indeksitarkistukset

Esityslistan liitteenä olevien terveyden- ja sosiaalihuollon asiakasmaksutaulukkojen sekä tukipalveluista perittävien maksujen euromääriin ei ole 1.7.2021 alkaen tehty muutoksia, vaan ne ovat perusturvalautakunnan 16.12.2020 § 97 vuodelle 2021 vahvistamien maksujen suuruiset.

Uutena maksuna esitetään 1.7.2021 alkaen perittäväksi asiakasmaksulain mukaista sosiaalihuollon peruuttamattoman lyhytaikaishoidon asiakasmaksua 50,80 euroa.

Perusterveydenhuollon palveluissa käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta esitetään 1.7.2021 alkaen perittäväksi asiakasmaksulain mukainen enimmäismäärä 50,80 euroa (11,40 euroa 1.1.2021 alk.) myös avosairaanhoidon hoitajan vastaanotolle käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä ajasta ja etävastaanottoajasta 40,00 euroa (9,00 euroa 1.1.2021 alk.). Perusteluna on avosairaanhoidon vastaanottokäyntien ja etävastaanottokäyntien muuttuminen maksuttomiksi 1.7.2021 alkaen.

Asiakasmaksulainsäädännössä olevien maksujen euromäärät sekä tulosidonnaisten maksujen vähimmäiskäyttövarat ja tulorajat tarkistetaan kansaneläke- ja työeläkeindeksien muutosten mukaisesti vuonna 2021. Tehtävät indeksitarkistukset koskevat myös heinäkuun alusta voimaan tulevia maksuja. Myös maksukaton euromäärä tarkistetaan kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti vuonna 2021. Indeksitarkistettut euromäärät julkaistaan vuoden 2021 aikana. Kaikki indekseillä tarkistettut euromäärät tulevat voimaan 1.1.2022.

Esittelijä Perusturvajohtaja Saara Kuusela, puh. 040 579 4573

Päätösehdotus Perusturvalautakunta merkitsee tiedoksi 1.7.2021 voimaan tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain osittaisuudistuksen ja hyväksyy Äänekosken kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ja tukipalveluista perittävät maksut 1.7.2021 alkaen liitteiden mukaisesti.

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -

Merkittiin pöytäkirjaan, että arjen tuen palvelujohtaja Saara Paananen oli kokouksessa asiantuntijana läsnä tämän asian esittelyn aikana.

- - - - -